

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІА
(РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ПОЗНАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ
(РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
КЛАЙПЕДСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(ЛИТВА)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**
(збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-методичної конференції)
6-7 березня 2025 р.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-методичної конференції (м. Одеса, 6-7 березня 2025 р.). Одеса : ОНЕУ, 2025. – 431 с.

Оргкомітет конференції (згідно наказу ОНЕУ №200 від «27» грудня 2024 року) :

- **Анатолій Ковальов** – доктор екон. наук, професор, ректор ОНЕУ;
- **Володимир Шинкаренко** – к.ф.-м.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ОНЕУ;
- **Ханна Левандовська** – професор Академії прикладних наук Державного університету імені Стефана Баторія в м. Скерневиці, Республіка Польща;
- **Александра Гавел** – професор Відділу Міжнародної Конкурентоспроможності Познанського університету економіки та бізнесу, Республіка Польща;
- **Марина Юрченко** – к.ф.-м.н., доцент Клайпедського університету, Литва;
- **Марина Слатвінська** – керівник Центру забезпечення якості освіти, д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів ОНЕУ;
- **Наталія Сиротенко** – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ;
- **Юлія Асєєва** – зав. кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки, академік НАН ВО України, д. психол. н. (MD), доцент ОНЕУ;
- **Лілія Жердецька** – д.е.н., доцент, зав. кафедри банківської справи ОНЕУ;
- **Яна Сало** – к.е.н., доцент кафедри маркетингу та міжнародної логістики ОНЕУ;
- **Катерина Семенова** – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ;
- **Тетяна Збрицька** – к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці ОНЕУ;
- **Олена Сергєєва** – к.е.н., доцент кафедри банківської справи ОНЕУ;
- **Лідія Морщакова** – фахівець I категорії навчально-методичного відділу ОНЕУ.

У рамках роботи конференції представлені такі тематичні напрями:

- 1) ефективний менеджмент освітньої діяльності та інтелектуалізація праці науково-педагогічних працівників для забезпечення якості вищої освіти;
- 2) студентоцетрований підхід у навчанні: сучасні методики викладання, засоби та методи досягнення програмних результатів навчання;
- 3) інноваційні моделі розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів у системі вищої освіти;
- 4) діджиталізація систем та технологій навчання у закладах вищої освіти в сучасних умовах.

У збірник увійшли тези доповідей учасників конференції, які відповідають тематиці конференції та містять науково-методичні розробки з питань забезпечення якості вищої освіти.

Тези друкуються в авторській редакції.

АДАПТИВНИЙ РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Швидкоплинність глобальних змін значно впливає на модернізацію системи вищої освіти. Розвиток технологій, цифровізації, штучного інтелекту обумовлюють зміну професій, ринок праці та вимоги до фахівців. Відповідно реагує і система вищої освіти, яка забезпечує професійну підготовку фахівців до умов, інноваційної економіки, цифровізації та інтелектуалізації робочих процесів, систем управління в бізнес-середовищі. Одним з важливих критеріїв забезпечення якості вищої освіти є якість науково-педагогічних працівників, зокрема викладачів закладів вищої освіти. На часі, функціонал викладача є дуже різноманітним і насиченим, що обумовлено не тільки нормативними вимогами, а й особливостями поточної ситуації, такими, як: військовий стан в країні, зміна умов праці, психологічний стрес; а для певної частини науково-педагогічних працівників – зміна місця проживання (внутрішнє переселення), або країни (вимушена еміграція). Це виклики, які спрямовують викладачів закладів вищої освіти до мобілізації зусиль на їх подолання.

За результатами II етапу моніторингового дослідження базових аспектів організації освітнього процесу у фаховій передвищій та вищій освіті виявлено, що загалом у I півріччі 2024/2025 навчального року 62% педагогів оцінили рівень втрат як помірний (46%) або значний (16%). Лише 7% вважають, що освітніх втрат немає, а 30% оцінюють їх як мінімальні, що свідчить про стійкість системи освіти попри виклики війни [6]. Це можливо завдяки неперервному професійному розвитку та відповідальній праці працівників освіти.

У Професійному стандарті «Викладач закладу вищої освіти» серед трудових функцій викладача визначено функцію «професійний розвиток» та відповідні компетентності: здатність організувати особистий професійний розвиток; здатність долучатися до професійного розвитку колег; здатність ініціювати та реалізовувати проекти з професійного розвитку [3].

У Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) визначено стандарт щодо якості викладацького персоналу, в якому зазначено, що «заклади вищої освіти несуть первинну відповідальність за якість свого персоналу та забезпечення його сприятливим середовищем, що дозволяє ефективно виконувати власну роботу» [5, с. 14]. Кожний заклад вищої освіти вибудовує власні підсистеми розвитку професійної компетентності викладача та процедури забезпечення якості цього критерію. Разом з тим, вимога до наявності компетентностей професійного розвитку викладачів вказує на потребу їх власної активності щодо пошуку різноманітних можливостей, виокремлення та організації часу щодо розвитку цих реалізаційних здатностей. Таким чином, з одного боку, заклад вищої освіти створює умови, стимулює, мотивує, надає певні пропозиції викладачам щодо розвитку їхніх професійних компетентностей, з іншого, викладачі самі будують свою траєкторію професійного розвитку, використовуючи різноманітні можливості завдяки неформальній освіті, нетворкінгу, пропозицій з відкритих інформаційних ресурсів.

Професійна компетентність (від лат. «profession» – офіційно оголошене заняття; «compro» – досягати, відповідати, підходити) визначається як «інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця» [1, с. 722]. **Поняття «розвиток»** визначається як «рух від нижчого до вищого за висхідною лінією, рух від старого якісного стану до нового, більш високого, процес відновлення, народження нового, відмирання старого» [4, с. 217]. Таким чином, розвиток професійної компетентності викладача пов'язаний із його готовністю до особистісно-професійних змін, збагаченню професійного репертуару.

Традиційна система вищої освіти, як правило, відстає від затребуваності до її результатів, носить реактивний характер (повільне реагування на зміни). Розвиток професійної компетентності викладача має носити випереджальний характер за напрямками: 1) педагогічна компетентність (щодо трудових функцій з навчальної та практичної підготовки здобувачів, оцінювання результатів навчання, створення методичного забезпечення освітніх компонентів, розроблення та оновлення освітніх програм); 2) наукова компетентність (щодо розроблення та реалізації науково-дослідних, творчих проєктів, керівництво, консультування науково-дослідною діяльністю здобувачів; 3) організаційна та експертна компетентність (виокремлено на основі [3]); 4) фахова компетентності (галузева, досвід практичної діяльності за фахом); 5) загальні компетентності та актуальних навичок (за індивідуальними потребами розвитку):

Серед напрямів професійних зусиль, що вимагають оновлення такі: 1) розробка актуальних освітніх компонентів, пов'язаних із змінами на ринку праці, вимогами робочого місця до фахівця; 2) використання педагогічних технологій, спрямованих на розвиток мислення, методології рішень складних задач на основі творчості, комунікативних здібностей здобувачів (зокрема технологій критичного мислення, дизайн-мислення (design thinking)); 3) потреба в навичках цифрової освіти, створення електронних курсів, розвитку інструментів дистанційного навчання, отримання досвіду роботи з електронними платформами навчання; 4) розвиток технік та засобів ефективних комунікацій і зворотного зв'язку зі студентською молоддю.

Виходячи з експадентного розвитку цифровізації, штучного інтелекту, зростання об'ємів інформації, швидкістю соціальних, економічних, технологічних змін, ключовими поняттями в сучасному світі все більше стають: «адаптація», «адаптивність», «адаптаційний інтелект», «адаптаційний потенціал», «адаптивна поведінка», «адаптивний розвиток», а ключовим підходом до розвитку професійної компетентності викладача – адаптивний підхід.

Адаптація – це пристосування індивіда до умов та змін навколишнього середовища [4, с. 7]. Ключовими проявами адаптації є гнучкість, взаємоузгодженість, коеволюція. Термін **«адаптивний розвиток»** частіше використовується в економічній сфері і розуміють як: 1) пристосування до змін; 2) пошук нестандартних рішень; 3) постійне поліпшення показників діяльності та конкурентоспроможності на основі інновацій (виокремлено на основі [2]); 4) змінення себе за допомогою нової інформації та досвіду.

Адаптивний розвиток професійної компетентності викладача полягає у його особистісно-професійному змінні, поліпшенні якості професійної діяльності та конкурентоспроможності за рахунок оновленні власних інтелектуальних ресурсів, практичного досвіду, інноваційних рішень, отриманих завдяки врахуванню та узгодженню змін, вимог зовнішнього та внутрішнього освітнього середовища, поєднання можливостей формальної, неформальної, інформальної освіти, самоосвіти та саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія освіти / акад. пед. наук України / Під ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Мариненко Н.Ю. Діалектичний аналіз понять «адаптація» та «адаптивний розвиток». *Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*, 2016. Випуск 13. С. 319-324
3. Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти». Наказ Міністерства освіти і науки України №1466 від 16.10.2024 р. URL: <file:///C:/Users/Hanna/Downloads/671b468b176c8465976827.pdf>
4. Соціолого-педагогічний словник /За ред. В.В. Рдула. К.: «ЕксОб», 2004. 304 с.
5. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
6. Фахова передвища та вища освіта у 2024 році: стійкість системи попри виклики війни. Державна служба якості освіти. URL: <https://sqe.gov.ua/fpo-zvo-2024/>

Домбровська С. О.	
Грантрайтинг як інструмент розвитку професійної компетентності викладачів у закладах вищої освіти	245
Курганська Е І.	
Впровадження методики змішаного навчання як інструменту реалізації інноваційних моделей в науково-педагогічній роботі викладачів	247
Скібіна О. В.	
Інноваційна компетентність як складова професійної діяльності викладача ЗВО	250
Пивоваров В. М.	
Особливості застосування стандартів НАТО з мови для підготовки правоохоронців ...	252
Шикіна О. В., Павлоцький В. Я.	
Використання інноваційних освітніх підходів у викладанні як чинник підвищення професійної компетентності викладачів	253
Дерев'янка С. П.	
Розвиток емоційного інтелекту викладачів як складової їхньої науково-педагогічної компетентності	255
Старенька О. М.	
Інноваційні технології в освіті: вплив цифровізації на процеси навчання та виховання у здобувачів вищої освіти	257
Єпик Л. І., Петренко Н. М.	
Міжнародне стажування викладачів як засіб вдосконалення викладацьких практик ..	259
Антонюк О. І.	
Модель формування коучингової компетентності викладачів закладів освіти	261
Нєчева Н. В.	
Інноваційні стратегії професійного розвитку викладачів	264
Кулікова Є. О.	
Роль Ради молодих учених при МОН України у розвитку професійного потенціалу молодих викладачів	265
Яцишина А. М.	
Сім'я і стосунки в умовах війни: виклики, втрати, відновлення та роль інноваційних технологій	267
Заволока С. І.	
Зміст і структура професійної компетентності викладача закладу вищої освіти	269
Кір'янова М. С.	
Емоційна компетентність як ключовий фактор підвищення ефективності викладацької діяльності	271
Полякова Г. А.	
Адаптивний розвиток професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти	274
Семенова В. Г.	
Особливості сучасних інноваційних освітніх технологій	276
Пундєв В. В.	
Креативність науково-педагогічних працівників ЗВО: особливості особистості та практики	278
Сергєєва О. С.	
Вплив соціально-економічних чинників на кар'єрні орієнтації здобувачів ЗВО	281
Курганська Е І.	
Рефлексивна практика як компонент науково-педагогічної компетентності	283
Гусенко О. С.	
Застосування інноваційних методів навчання при викладанні дисципліни «Міжнародний бізнес»	285